

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 20, ŠTEVILKA 2, DECEMBER 2023



PREMIRJE ZDAJ!



NAJVEČJI ZAPOR NA SVETU POSTAL MNOŽIČNO GROBIŠČE PALESTINSKIH OTROK

**SOVRAŽNOSTI MED IZRAELOM
IN GAZO**

**PETICIJA ZA PRAVICO TRANS OSEB
DO SAMOOPREDELITVE**

PARK IZBRISANIH IN OBELEŽJE Ó



www.amnesty.si



[AmnestySlovenia](https://twitter.com/AmnestySlovenia)



[Amnesty Slovenija](https://www.facebook.com/AmnestySlovenija)



[AmnestySlovenia](https://www.instagram.com/AmnestySlovenia)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**



03 AKCIJI NA POT
NIKOLI NE SMEMO OBUPATI, TEMVEČ SE MORAMO TRUDITI ZA POZITIVNE SPREMEMBE

04 AKTUALNIK
POD ŽAROMETOM

06 **NAJVEČJI ZAPOR NA SVETU POSTAL MNOŽIČNO GROBIŠČE
PALESTINSKIH OTROK**

10 **PETICIJA ZA PRAVICO TRANS OSEB DO SAMOOPREDELITVE**
11 **INTERVJU Z ANWARJEM OGRMOM, TRANS MUSLIMANSKIM
AKTIVISTOM**

13 **PARK IZBRISANIH IN OBELEŽJE Č**

14 **INTERVJU Z IZBRISANO SLAVICO ĐURIČIĆ**

16 **LETO PO ZAČETKU VSTAJE ŽENSKE, ŽIVLJENJE, SVOBODA**
17 **GLAS LJUDSTVA: REŠIMO JAVNO ZDRAVSTVO**

18 **TIK TOK: BODI BOLJŠI!**

UČENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

19 INTERVJU Z LORENO ŠTEMBERGER, NAJ UČITELJICO GLOBALNEGA UČENJA 2023

21 UČITE SE Z AMNESTY

VRTIMO SVET

22 PRAVICA DO VARNEGA SPLAVA

23 VOJNA PROTI ŽENSKAM V AFGANISTANU

DOBRE NOVICE

24 DOBRE NOVICE S SVETA ČLOVEKOVIH PRAVIC

AKTIVIZEM

25 AKTIVIZEM IN ČLOVEKOVE PRAVICE

PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA

26 PIŠEM ZA PRAVICE 2023

SREDINA

KOLENDAR AMNESTY SLOVENIJE ZA LETO 2024

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejemamo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Uredniški odbor: **Taja Premk, Metka Naglič, Linn Julian Koletnik.**
Avtor naslovne fotografije: **Gašper Lešnik.** Oblikovna zasnova: **Marko Kadič.** DTP: **RumenaPika.**
Tisk: **Grafika Gracer.** Naklada: **7000.** ISSN: 2232-3198
AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.
E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973
Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanj se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

NIKOLI NE SMEMO OBUPATI, TEMVEČ SE MORAMO TRUDITI ZA POZITIVNE SPREMEMBE

Spoštovane bralke in bralci,

v tokratni izdaji revije Akcija se osredotočamo na številne pomembne teme, ki zahtevajo vašo pozornost in ukrepanje. V ospredju dogajanja je nedvomno konflikt v Gazi, ki traja že več kot 70 let, a je bil še posebej izpostavljen zaradi nedavnih eskalacij, ki prinašajo nepopisno trpljenje civilistov. Naša revija se bo temeljito posvetila tej tragični situaciji, ki se odvija v majhni, a močno obremenjeni obalni enklavi. Konflikti in humanitarne krize, kot je ta, nas nenehno opominjajo, kako ključno je opozarjati na kršitve človekovih pravic in se zavzemati za pravičnost ter mir. Naša globalna peticija za poziv k premirju je v samo petnajstih dneh prejela več kot milijon podpisov po vsem svetu, kar dokazuje, da se ljudje zavedajo nujnosti ukrepanja.

V zadnjem mesecu smo bili priča naraščanju antisemitskih in islamofobnih napadov. Naše stališče je jasno: ničelna toleranca do takšnih napadov. Zavzemamo se za spoštovanje vseh verstev in prepričanj ter odločno obsojamo vsakršno nasilje in sovražnost.

Poudariti želimo tudi nujnost uveljavitve zaščite civilnega prebivalstva, kar je pozvala tudi nedavno sprejeta, čeprav neobvezujoča resolucija (2712) Združenih narodov. Na žalost je to razkrilo velik razdor v svetovni geopolitiki in celo med državami Evropske unije, kar kaže na neenotnost v razumevanju pravičnosti in človekovih pravic ter na vpliv ozkih političnih interesov. V tem konfliktu so posebej prizadeti otroci v enklavi, ki predstavljajo skoraj polovico vseh žrtev. To je nesprejemljivo in zahteva našo nenehno pozornost. Hkrati odločno obsojamo teroristične organizacije, ki so sprožile ta konflikt.

Poleti smo lansirali peticijo za pravico trans oseb do samoopredelitve, ki se bori za enakopravno obravnavo in spoštovanje človekovih pravic te skupnosti. Prizadevamo si, da bi ustvarili bolj vključujoče družbe, kjer bi vsak posameznik lahko živel svoje življenje brez strahu pred diskriminacijo in zatiranjem. Pravica do identitete je temeljna človekova pravica, ki je ne smemo zanemariti.

Pomembno je, da se zavedamo vprašanja izbrisanih, ki še vedno nosijo breme dolgoletnih posledic tega krivičnega dejanja. Odprtje Parka izbrisanih in postavitve spominskega obeležja v oktobru predstavlja simboličen korak, s katerim želimo opozoriti na nepravilnost izbrisa ter si prizadevati za pravico do poprave napak. Sedaj je čas, da se izvršilna oblast aktivno vključi v reševanje tega vprašanja.

Posebno pozornost bomo namenili tudi ženskam v Iranu in Afganistanu, ki se soočajo z različnimi oblikami diskriminacije in kršenjem njihovih pravic. Predstavili bomo njihov pogum in prizadevanja za enakopravnost ter osvetlili razmere, v katerih se znajdejo. Ženske so gonilne sile sprememb in njihov prispevek v družbi je neprecenljiv.

Naša revija bo raziskala tudi številne druge teme, ki zahtevajo našo pozornost in ukrepanje. Skozi te zgodbe in prispevke želimo poudariti, kako ključno je, da se zavzemamo za človekove pravice in si prizadevamo za bolj pravičen svet. Nikoli ne smemo obupati, temveč se moramo truditi za pozitivne spremembe.

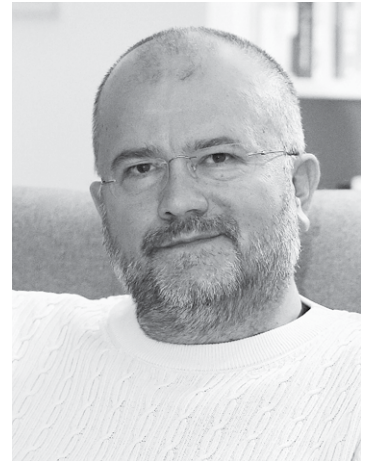
Kot predsednik izvršnega odbora Društva Amnesty International Slovenije se zahvaljujem vsem našim bralcem_kam in podpornikom_cam za njihovo predanost našemu delu. Skupaj lahko soustvarimo spremembe in prispevamo k boljšemu jutrišnjemu svetu, kjer bodo človekove pravice spoštovane za vse. Vabim vas, da sodelujemo, se izobražujemo in si prizadevamo za pravičnost ter svet, ki bo vreden vseh nas.

Hvala, ker nas spremljate, in upam, da vas bodo prispevki v tej reviji navdihnili k ukrepanju.

Zlatko Bojanović
Predsednik IO



TRANSACTIONAL ANALYST COUNSELLOR



V ZADNJEM MESECU SMO BILI PRIČA NARAŠČANJU ANTISEMITSKIH IN ISLAMOFOBNIH NAPADOV. NAŠE STALIŠČE JE JASNO: NIČELNA TOLERANCA DO TAKŠNIH NAPADOV. ZAVZEMAMO SE ZA SPOŠTOVANJE VSEH VERSTEV IN PREPRIČANJ TER ODLOČNO OBSOJAMO VSAKRŠNO NASILJE IN SOVRAŽNOST.



Ekipe slovenske Amnesty se vsako leto udeleži Parade ponosa v Ljubljani. Letos smo na njej promovirali tudi našo peticijo za pravice trans skupnosti.



Metka Naglič, direktorica za kampanje in komunikacije, in naš dolgoletni aktivist Janez Kozamernik na Triglavu. Če tudi vi radi hodite v hribe, se slikajte z napisom Amnesty in nam fotografijo pošljite na amnesty@amnesty.si.



Ekipe slovenske Amnesty je pozvala k premirju v Gazi.



Del ljubljanske ekipe projekta Od vrat do vrat.



Ob novinarski konferenci Naj Anhovo zadiha smo predali solidarnostna pisma iz akcije Pišem za pravice 2022. V Amnesty smo podprli kampanjo zbiranja podpisov za novelo zakona o izenačitvi standardov za sežigalnice in sosežigalnice, ki so jo vodili Inštitut 8. marec, Eko Anhovo in Danes!.



Vodnik na protestih. Oglejte si ga na spletni strani: www.akademija-amnesty.si/vodnik-naprotestih.

35 LET SLOVENSKE AMNESTY IN 75 LET SDČP

Splošno deklaracijo človekovih pravic (SDČP) je **10. decembra 1948** v Parizu sprejela Generalna skupščina Združenih narodov. Ta dan je postal **svetovni dan človekovih pravic**.

Deklaracija vsebuje seznam pravic in svoboščin, ki pripadajo vsem ljudem sveta, brez kakršnekoli izjeme. V njej so zajete vse pravice, tako državljske in politične kot tudi ekonomske, socialne in kulturne pravice.

40 let kasneje, **10. decembra 1988**, je **Suzana Dewa** s skupino somišljenikov ustanovila prvo skupino **Amnesty International v Sloveniji**.

V letu 2023 tako zaznamujemo 75 let od sprejema SDČP in 35 let delovanja slovenske Amnesty.

PREDLOG AKTA O UMETNI INTELIGENCI ODPIRA VRATA STRUKTURNEMU RASIZMU

Slovenija naj se v posodobljenem stališču glede predloga akta o umetni inteligenci, ki se sprejema na ravni EU, zavzame za **človekove pravice in zaščito pravic marginaliziranih skupin**. Akt o umetni inteligenci mora ščititi vse, ne glede na njihov migracijski status. Tako smo septembra slovenske oblasti pozvali v slovenski Amnesty in organizacijah. Danes je nov dan, Inštitut za druga vprašanja, PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja, Zavod Krog, Mirovni inštitut, Slovenska filantropija, Zavod Emma in Državljan D.

Nataša Posel, direktorica AIS, je na septembrski novinarski konferenci dejala: »**Organizacije civilne družbe pozivamo, naj akt o umetni inteligenci zagotovi enoten standard zaščite za vse, ne glede na pravni ali migracijski status. Avtomatizirani sistemi, ki jih sedanja verzija akta predvideva za odločanje o beguncih, prosilcih za azil in drugih migrantih, kot na primer ocenjevanje tveganja, sistemi**

napovedne analitike, 'detektorji prevar' in prepoznava obrazov, dopuščajo možnost, da se bo o življenjih ljudi odločalo diskriminatorno in z možnostjo usodnih napak. To bi pomenilo, da bi EU legalizirala tehnologije, ki omogočajo strukturni rasizem, in z aktom vpeljala dvojna merila glede lastnih standardov s področja človekovih pravic.«

V LJUBLJANI SPREJETA POMEMBNA KONVENCIJA

Ljubljana bo odslej zaznamovana v imenu mednarodne pomembne konvencije, t. i. **ljubljsko-haaške konvencije**, sprejete na večdnevni diplomatski konferenci, ki je v slovenski prestolnici potekala maja. Na njej je s svojo ekipo sodelovala tudi Amnesty.

Konvencija opredeljuje **mednarodno sodelovanje pri preiskovanju in pregonu genocida, zločinov proti človečnosti, vojnih zločinov in drugih mednarodnih hudodelstev**. Določa namreč obveznosti držav glede pravnega sodelovanja in izročitev pri preiskovanju omenjenih hudih kaznivih dejanj.

»Konvencija odpira več poti do pravice v grozodejstev polnem svetu in v svetu, kjer številne žrtve pogosto ostanejo brez pravnih sredstev.« (Fisseha Tekle, Amnesty International)

PROJEKT »OD VRAT DO VRAT« PRAZNUJE

Naš projekt zbiranja sredstev »Od vrat do vrat« praznuje **10. obletnico** delovanja. V tem času so ekipe pridobile **10.676** novih članov_ic, pozvonele pa so na več kot **milijon** vrat.

Na naše dosežke smo zelo ponosni, ponosni pa smo tudi na vse vas, ki vam ni vseeno in ki nam z donacijami pomagata spreminjati svet na bolje.

Po 10 letih se od Amnesty poslavlja vodja projekta »Od vrat do vrat« **Miha Ahačič**, ki je bil z nami vse od začetka njegovega izvajanja. Zelo smo mu hvaležni za ves trud in vnemo, brez katere ne bi postavili tako trdnega projekta in dosegli takšnih rezultatov.

Projekt se nadaljuje, člani_ce naše ekipe pa lahko že jutri pozvonijo na vaša vrata. Če se želite pridružiti ekipi rekruterjev na terenu, pošljite sporočilo novi vodji projekta Evi Štangelj na eva.stangelj@amnesty.si.

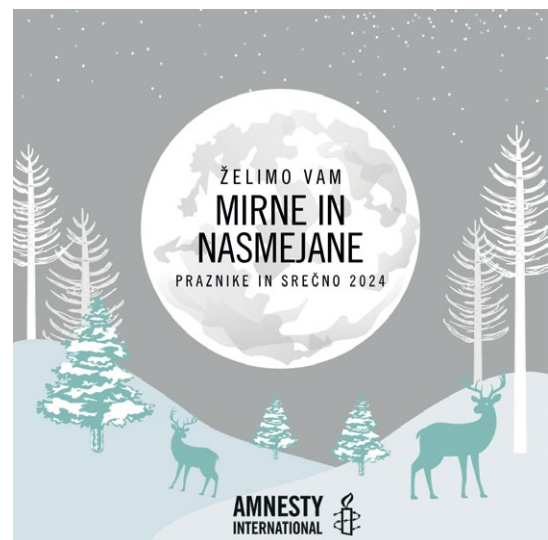
VODNIK NA PROTESTIH

Ali poznate svoje pravice na protestih? Veste, kaj smete narediti in česa ne? Kaj lahko naredi policija in česa ne? Ker je pravica do protesta, ki se uresničuje skozi svobodo izražanja in svobodo zbiranja, tako pomembna, smo v Amnesty pripravili vodnik, v katerem se lahko o njej informirate in dobite praktične napotke.

Vodnik je na spletu objavljen v obliki dinamične učne zgodbe (QR koda ali www.akademija-amnesty.si/vodnik-na-protestih), na voljo pa je tudi v tiskani obliki. Če bi želeli tiskano verzijo, nam pišite na amnesty@amnesty.si.



ZA VEČ NOVIC POJDI NA
www.amnesty.si



SOVRAŽNOSTI MED IZRAELOM IN GAZO NAJVEČJI ZAPOR NA SVETU POSTAL MNOŽIČNO GROBIŠČE PALESTINSKIH OTROK

PALESTINSKO GIBANJE HAMAS JE 7. OKTOBRA 2023 NEPRIČAKOVANO IZVEDLO OBSEŽNE RAKETNE NAPADE NA IZRAEL IN VSTOPILO V VEČ MEST, KJER SO ZAJELI VOJAKE IN CIVILISTE. IZRAEL SE JE ODZVAL SILOVITO IN PALESTINI NAPOVEDAL VOJNO IN MAŠČEVANJE.

Vse od takrat so prebivalci Gaze tarče obsežnih vojaških operacij, ki jih izvaja izraelska vojska. Najvišjo ceno za sovražnosti na obeh straneh tako plačuje civilno prebivalstvo.

Hamas in druge oborožene skupine so v napadih 7. oktobra ubile okoli **1200 ljudi**, več kot **240** pa je bilo ugrabljenih. Slednje so kot talce odpeljali v Gazo.

V Amnesty International opozarjamo na **humanitarno mednarodno pravo** in vse strani vključene spopade **pozivamo k premirju**.

TRAJNO PREMIRJE

- bi ustavilo nezakonite napade,
- bi preprečilo nadaljnje naraščanje smrtnih žrtev v Gazi,
- bi humanitarnim agencijam omogočilo dostavo nujne pomoči, vode in medicinskih zalog,
- bolnišnicam bi omogočilo dostop do zdravil, goriva in opreme,
- predstavlja priložnosti za pogajanja o izpustitvi talcev,
- omogoča izvedbo neodvisnih mednarodnih preiskav vojnih zločinov.

DOGOVOR O IZPUSTITVI TALCEV IN ZAPORNIKOV TER HUMANITARNO PREMIRJE

Do 23. novembra, na dan, ko se je začelo prvo dogovorjeno humanitarno štiridnevno premirje, je na območju Gaze v napadih umrlo **15.000 ljudi**, med njimi več kot **6000 otrok**. Infrastruktura na nekaterih delih je popolnoma uničena, prav tako bolnišnice, šole, verski objekti, ceste in domovi. Pod ruševinami je na tisoče trupel.

Bolnišnice so med napadi utrpeli velik udarec, brez elektrike, brez zdravil in ostale zdravstvene opreme utrujeni zdravniki ce poskušajo narediti vse, kar se da, da rešijo življenja tisočim ranjenim. Krvave prizore z bolnišničnih hodnikov smo od takrat videvali povsod. **Vsem na očeh v Gazi umirajo nedolžni ljudje, otroci, ženske, starejši, zdravstveno osebje ... Vsem na očeh se dogajajo vojni zločini.**

V Amnesty International opozarjamo, da imajo vse strani, vključene v konflikt, po humanitarnem pravu obveznost zaščititi civiliste.

Foto: Amnesty International Belgije





Foto: Mahmud Hams / via Getty Images

Evakuacija palestinskega prebivalstva po izraelskem zračnem napadu na mošejo Sousi v mestu Gaza 9. oktobra 2023.

Seveda je dogovor o humanitarnem premirju prišel kot veliko olajšanje za vse vpletene, žal pa taka kratkotrajna pavza ne bo preprečila trpljenja in odpravila nepravilnosti. Treba je narediti veliko več, treba je sprejeti nove ukrepe, ki morajo biti trajni. **Zato v Amnesty nadaljujemo z našim pozivom k trajnemu premirju.** Le tako lahko v teh grozotah zmaga človečnost.

Skeniraj za podpis peticije:

PETICIJA ZA TRAJNO PREMIRJE

Našo peticijo je po vsem svetu le v 15 dneh **podpisalo več kot milijon ljudi.**

Če peticije še niste podpisali, **skenirajte QR kodo** ob strani in oddajte svoj podpis za trajno premirje, za končanje humanitarne katastrofe v Gazi in za zaščito civilnega prebivalstva.



AMNESTY IN IZRAELSKO-PALESTINSKI KONFLIKT

Širom sveta sekcije Amnesty International pošiljamo dopise oblastem, v njih zahtevamo ukrepanje, pojasnila, srečanja ali odzive. Tudi v Sloveniji smo glede izraelsko-palestinskega konflikta pisali ministrici Tanji Fajon in na vlado kot celoto.

Na evropski ravni smo v Amnesty skupaj z 99 drugimi organizacijami izrazili zaskrbljenost nad odločitvijo EU in nekaterih evropskih držav, da bodisi prekinajo bodisi revidirajo **financiranje palestinskih in izraelskih nevladnih organizacij.** Zmanjševanje sredstev teh skupin in organizacij spodkopava varstvo človekovih pravic v Izraelu in na Zasedenih palestinskih ozemljih.

V Amnesty smo zaskrbljeni tudi glede možnosti **pravice do protesta** v nekaterih evropskih državah, kjer prepovedujejo in/ali omejujejo proteste in druge oblike izkazovanja solidarnosti s človekovimi pravicami Palestincev_k. Deljenje sporočil na družbenih omrežjih, pisanje apelov in podpisovanje peticij: vse to so naša pomembna orodja v boju proti krivicam. Brez tega smo ljudje utišani. Namesto da oblasti zatirajo legitimno izražanje solidarnosti in kritiko ravnanj držav, naj svoja ukrepanja usmerijo v **boj proti sovražnem govoru in zločinom iz sovraštva.** Od začetka spopadov se namreč vedno bolj povečuje število **antisemitskih in islamofobnih napadov.**

Načrtni napadi na civilno prebivalstvo in jemanje civilistov za talce so vojni zločini.



Shod za premirje. Ljubljana, 9. november.

RAZISKAVE NA TERENU

Pomemben del našega delovanja pa poteka z raziskovanjem razmer na terenu. Žal izraelske oblasti raziskovalcem Amnesty ne dovolijo na območje Gaze, imamo pa vzpostavljeno sodelovanje z ljudmi, ki so na tem območju (delavci_ke na terenu), ki so naš vir informacij s terena. Dodatno naše raziskovalne ekipe preiskujejo na podlagi preverjanja informacij, ki so javno objavljene, s preverjanjem satelitskih posnetkov, opravljanjem intervjujev z ljudmi, posvetovanji s strokovnjaki za orožje itd. Na podlagi zbranih dokazov v Amnesty International pripravljamo poročila, ki v svet pošiljajo zgodbe s tistih delov sveta, ki jih je ostala javnost mnogokrat pozabila: to je pomembno tudi za morebitne kasnejše sodne postopke zagotavljanja odgovornosti.

Med drugim smo v Amnesty dokumentirali zračni napad na zgradbo, ki je bila del grške pravoslavne cerkve svetega Porfirija v središču starega mesta Gaze. Tam se je skrivalo 450 razseljenih članov majhne krščanske skupnosti v Gazi. V napadu je bilo ubitih 18 civilistov, najmanj 12 pa je bilo ranjenih.

Ramez al-Sury, ki je v napadu izgubil svoje tri otroke in 10 drugih sorodnikov, je za Amnesty International povedal: **»Tistega večera je moje srce umrlo skupaj z mojimi otroki. Vsi moji otroci so bili ubiti: Majid, 11 let, Julie, 12 let, in Suhail, 14 let. Nič mi ni ostalo. Moral bi umreti z njimi.«**

»Le dve minuti prej sem jih zapustil. Sestra me je poklicala, naj grem v klet pomagat očetu, ki je bil priklenjen na posteljo, ker ga je zadela kap ... moji otroci so ostali v sobi z mojimi bratranci in njihovimi ženami in otroki. Takrat se je zgodil napad in vsi so umrli.«

»Zapustili smo domove in prišli k cerkvi, ker smo mislili, da bomo tukaj varni. Nimamo kam drugam ... Cerkev je bila polna miroljubnih ljudi, samo miroljubnih ljudi ... Med to vojno v Gazi ni varno nikjer. Bombardiranja povsod, podnevi in ponoči. Vsak dan je vedno več ubitih civilistov. Molimo za mir, a naša srca so zlomljena.«

Dan po tem napadu, 20. oktobra, je izraelska vojska na družbenih omrežjih objavila videoposnetek napada, ki ga je pregledala in arhivirala Amnesty International. Več medijev je citiralo izjavo izraelske vojske, v kateri je navedeno, da so izraelske zračne enote zadele nadzorni center Hamasa. Kmalu zatem je bil izraelski vojaški videoposnetek izbrisan, oblasti pa še niso posredovale nobenih informacij, ki bi podprle trditev, da je bila uničena cerkvena stavba Hamasov poveljniški in nadzorni center.

Vse strani vključene v oborožene spopade morajo ves čas razlikovati med civilnimi objekti in civilisti na eni strani ter vojaškimi cilji na drugi. V napadih je treba sprejeti vse možne previdnostne ukrepe, da se zaščitijo življenja civilistov. Dokazi, ki jih je zbrala Amnesty International, kažejo, da izraelska vojska tega v omenjenem napadu ni storila. Ljudem, ki živijo v bližini, pa tudi ni dala nobenega opozorila. To je le eden izmed napadov, kjer je Amnesty dokumentirala kršitve mednarodnega humanitarnega prava.



Ljudje po vsem svetu pozivajo k premirju. Na fotografiji akcija Amnesty International ZDA.

Tako je eden od ljudi, s katerimi Amnesty sodeluje v Gazi, opisal delo na terenu:

»Imam le nekaj minut internetne povezave, da pošljem datoteke o dnevnih kršitvah in zločinih, ki jih izvajajo izraelske sile. Kar zadeva terensko delo, delamo sredi nenehnega bombardiranja, ljudi pa sprašujemo o najbolj smrtonosnih primerih ubitih civilistov in razseljenih oseb. Srečam se s tistimi, ki so izgubili cele družine, z ženskami, otroki, starejšimi. Ko poslušam o grozoti zločina, ne morem več pisati. Za nekaj časa odidem, da zadiham in se zjokam, nato pa nadaljujem z delom. Ni vode, elektrike ali zraka, razen dima, polnega vonja po smrti. Z otroki smo se selili iz mesta v mesto, da smo pobegnili, vendar komaj lahko ubežiš strahu in peklju, ki sta se spustila na to območje. Čakamo ure in ure, samo da dobimo drobtinico kruha in nekaj neužitne hrane. Ko sem hodil iz mesta v mesto, sem videval strah za življenje in bedo na otroških obrazih. Tudi obrazi odraslih niso več razpoznavni. V Gazi ni več razlike med bogatimi in revnimi. Vsi so obubožani, potem ko so izgubili vse. To je moje pričevanje o resničnosti, ki jo živimo. Se pravi, če ostanemo živi in če nas kadarkoli ubijejo, ne pozabite moliti za nas.«

KAJ PA ZGODOVINA?

Nujno je treba obravnavati **temeljne vzroke ponavljajočih se ciklov nasilja**. To zahteva spoštovanje mednarodnega prava in končanje izraelske nezakonite blokade Gaze, ki traja že 16 let, ter vseh ostalih vidikov izraelskega sistema apartheida. Izraelska vlada se mora vzdržati spodbujanja nasilja in napetosti na okupiranem Zahodnem bregu, vključno z vzhodnim Jeruzalemom, zlasti okoli versko izpostavljenih krajev. Amnesty International poziva mednarodno skupnost, naj nemudoma posreduje, da zaščiti civiliste in prepreči nadaljnje trpljenje.

Leta 2021 je Mednarodno kazensko sodišče začelo **preiskavo razmer v Palestini**. Ta vključuje zločine po mednarodnem pravu, ki so jih zagrešile vse strani, vključene v trenutne spopade, pa tudi vojno hudodelstvo apartheida nad palestinskim prebivalstvom.

Leta 2007 je Izrael uvedel **zračno, kopensko in pomorsko blokado območja Gaze**, s čimer vse do danes kolektivno kaznuje celotno prebivalstvo.

Junija letos je Amnesty International objavila preiskavo ofenzive, ki je potekala maja 2023 na območju Gaze. V njej je ugotovila, da je Izrael nezakonito uničeval palestinske domove, pogosto brez vojaških razlogov, kar prav tako predstavlja obliko **kolektivnega kaznovanja civilnega prebivalstva**.

Amnesty International je februarja 2022 objavila poročilo, s katerim je ugotovila, da Izrael izvaja sistem represije in prevlade nad Palestinci_kami na vseh območjih, ki jih nadzira – v Izraelu, na Zasedenih palestinskih območjih in nad palestinskimi begunci. To počne, da bi s tem dosegel koristi za judovsko izraelsko prebivalstvo. **Gre za apartheid, ki je po mednarodnem pravu prepovedan.**

Odpravljanje temeljnih vzrokov tega konflikta s končanjem izraelskega sistema apartheida, vsiljenega Palestincem_kam, je zdaj bolj nujno kot kdaj koli prej.

Taja Premk



Amnesty International Slovenije je 4. decembra organizirala solidarnostno akcijo za premirje na Trgu republike v Ljubljani. Avtor fotografije: Gašper Lešnik

PETICIJA ZA PRAVICO TRANS OSEB DO SAMOOPREDELITVE

»VEMO, KDO SMO«

ENA NAJBOLJ POMEMBNIH ČLOVEKOVIH PRAVIC JE TA, DA (PO)VEMO KDO SMO. NPR.: SEM ŽENSKA. SEM NEBINARNA OSEBA. SEM TRANS MOŠKI. V SLOVENIJI ZA TRANSSPOLNE OSEBE TO NI MOGOČE. ČE ŽELIJO, DA NJIHOVI OSEBNI DOKUMENTI IZRAŽAJO, KDO SO, SO PRISILJENE PRIDOBITI DIAGNOZO DUŠEVNE MOTNJE.

Ustrezen postopek spremembe podatka o spolu v osebnih dokumentih je hiter, preprost in administrativen, o njem pa odloča le oseba sama. Takšne so svetovne in evropske smernice, po katerih je to področje urejeno že v 12 evropskih državah.

V Sloveniji še ni tako. V 37. členu **pravilnika o izvrševanju zakona o matičnem registru** je namreč določeno: *Sprememba spola se vpiše na podlagi odločbe pristojnega organa o spremembi vpisanega podatka. Podlaga za izdajo odločbe je potrdilo pristojne zdravstvene ustanove ali zdravnika, iz katerega je razvidno, da je oseba spremenila spol.*

V praksi to pomeni, da so osebe prisiljene v **invazivno medicinsko-psihiatrično obravnavo**. Zato si prizadevamo, da se v zgoraj zapisanem členu pravilnika druga poved črta. Transspolne osebe vedo, da spol, ki jim je bil določen ob rojstvu, ni njihov. Transspolne osebe vedo, kdo so.

Trenutna ureditev pravnega priznanja spola v Sloveniji krši več človekovih pravic, in sicer pravico do nedotakljivosti človekove telesne in duševne celovitosti, do osebnega dostojanstva, varnosti, zdravja in zasebnosti (8. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah).

**OSNOVNA
ČLOVEKOVA
PRAVICA JE,
DA (PO)VEŠ,
KDO SI!**

Podprite nas pri zagotovitvi dostojanstva in spoštovanja človekovih pravic trans oseb. Podpišite peticijo notranjemu ministru Boštjanu Poklukarju, naj spremeni omenjeni pravilnik (poskenirajte QR kodo).



Novinarska konferenca ob začetku peticije za pravico trans oseb do samoopredelitve na Paradi ponosa 2023 v Ljubljani.

Pobudnice_ki peticije Amnesty International Slovenije, Društvo DIH, Društvo Parada ponosa, Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, DrogArt, Študentska Iskra, Zavod Koroška Pride, Društvo Kvartir, Društvo fršlus, Mesto žensk, MKC Maribor, Mirovni inštitut, Zavod Open, Maribor skozi rožnata očala, Pritličje, Društvo ŠKUC, Zavod TransAkcija, Ustanova.

(L. J. K.)

INTERVJU Z ANWARJEM OGRMOM, TRANS MUSLIMANSKIM AKTIVISTOM

»ISLAM JE BIL ZAME PRVO MESTO, KJER SEM RESNIČNO IZKUSIL TRANS VESELJE.«

OKTOBRA 2023 JE V LJUBLJANI POTEKALA LETNA KONFERENCA ILGE-EUROPE, KROVNE LGBTIQ+ ORGANIZACIJE ZA EVROPO IN SREDNJO AZIJO. MED VEČ KOT 450 UDELEŽENKAMI CI KONFERENCE JE BIL TUDI ANWAR OGRM, TRANS AKTIVIST IZ PARIZA, KI JE Z NAMI DELIL DEL SVOJEGA ZELO ZANIMIVEGA ŽIVLJENJA.

Kdo si, od kod prihajaš, kje in kako živiš?

Ime mi je Anwar. Mislim, da sem veliko različnih stvari. Za namen tega intervjuja sem primarno trans aktivist. Živim v Franciji, kjer sem se rodil in tudi odrasčal, sem pa iz maroške družine. Sem musliman. Sem aktivist, sodelujem v raznih nevladnih organizacijah in neformalnih kolektivih na področjih muslimanstva, transspolnosti, spolnega dela, anti-rasizma. Zaposlen sem pri GATE – Global Action for Trans Equality, ki je globalna trans organizacija.

Kaj pomeni, da si trans in muslimanski aktivist?

Živim v zahodni Evropi, ki je zelo post-kolonialističen, polariziran prostor z veliko rasne segregacije in rasizma. Bele države z rasističnimi vladami in odločevalkami ci imajo navado uporabljati LGBTIQ+ diskurze z namenom nadaljnje marginalizacije muslimank ov. Predstavljajo jih kot homofobne in transfobne, vzvišeno s svojega kolonialističnega piedestala. Svoje države pa predstavljajo, kot da je nemogoče, da so homofobne ali transfobne. Zato mi je zelo pomembno, da povem, da sem tako trans kot musliman, da prakticiram islam. Čutim, da je to vedno zelo pomembno, saj ne želim, da ljudje uporabljajo mojo pripoved, da bi lahko govorili: »Oh, ubogi, ti ubogi LGBTI ljudje, rojeni v muslimanskih družinah, kako jim mora biti?« Upam si trditi, da večina transfobije, ki sem jo doživel, ne prihaja iz muslimanske skupnosti, temveč od belk_cev, Francozinj_ov. **Trans in kvir* muslimanke_i vedno pademo skozi vrzeli, naša pripoved pa je zanimiva le, kadar ustreza specifičnim političnim agendam.**

Kakšne izkušnje imaš z razkrivanji (coming out) v muslimanskih prostorih ali skupnostih?

Zelo večplastne. Veliko let sem delal na ozaveščanju splošnih javnosti o temah, kot so razredne razlike, migracije, izkušnje črnih in temnopoltih oseb ... v šolah, sploh v predmestjih Pariza. Ko sem se tam razkrival najprej kot cispolna (op. cispolna oseba je ta, katere spol, pripisan ob rojstvu, se ujema s spolno identiteto osebe) kvir oseba in kasneje trans kvir oseba, sem bil vedno pozoren, da mladim nisem dajal občutka, da bo po razkritju vse slabo. Nočem, da se počutijo ujete v miselnosti, da so muslimanske skupnosti slabe, da ljudje na razkritja vedno odreagirajo, kot se stereotipno predstavlja v javnosti.



Anwar Ogrm,
trans muslimanski aktivist

* Kvir pomeni kritiko vseh oblik normativnih spolnih usmerjenosti (heteronormativnost, homonormativnost). Zavrača asimilacijo in normalizacijo, nasprotuje konceptom normalnosti in je kritičen ne le do heteronormativnosti, temveč tudi do vojne, družine, istospolnih porok in asimilacijske politike lezbičnih in gejevskih gibanj. Pri tej kritiki uporablja nekonvencionalne politične strategije (civilna nepokorščina, performativnost ...) in se aktivno vključuje v druga socialna gibanja. Vir: Slovar Zavoda TransAkcija

Obenem imam zelo pozitivne izkušnje z družino in bližnjimi, ki so vedno govorili, da nas je vse, tudi mene, bog ustvaril takšne, kot smo. Veliko sem sodeloval pri bralnih skupinah korana, kjer poskušamo res videti, kako skozi življenja prerokov razumeti naša življenja. In ja – opozorilo o »spojlerju« – povsod, tudi v koranu, so kvir osebe. Povsod smo.

Slišim, da ti je družina zelo pomembna, kako te tam sprejemajo?

Mama ve, da sem trans in kvir ter me pri tem res ne podpira. Nič noče slišati o moji tranziciji ali partnerki, ampak vseeno zelo dobro sobivava, hodiva skupaj na počitnice, vidi me z brado, sprejema me, kolikor zmore, in to zmore ravno zaradi tega, ker v naši družini velja kultura, da o teh temah ne govorimo direktno. Ne rečem, da je to idealno, vsaka družina pač ima svoj način sobivanja. Prvič, ko sem prišel domov z brado, smo se, nekako brez konkretnih besed pogovarjale_i o tem, da sem trans. Moja mama je rekla, da tega ne zmore sprejeti oz. sploh razumeti, in sem si rekel: »V redu je, zmores skozi to.« Kakšno uro kasneje pa me je z največjo toplino vprašala, kaj želim jesti. S tem mi je izrazila ljubezen, ki je z besedami ni znala.

Kaj meniš, katera so trenutno najbolj pereča vprašanja za družbena gibanja, ki jim pripadaš, v Evropi?

Delujem na raznih ravneh trans družbenih gibanj; na globalni ravni je miselnost zelo drugačna kot na lokalni. Tam je vse urgentno, ljudje potrebujejo rešitve takoj, na globalni ravni pa se išče bolj dolgoročne rešitve, delo je precej analitično, premišljeno in hkrati iščemo skupne točke. **Res je treba razumeti, da smo v Evropi priča naraščajočemu delovanju gibanj za omejevanje človekovih pravic, sploh na področju spolov, spolnosti, LGBTIQ+ pravic. Tem gibanjem pravim kar gibanje za proti-pravice, saj nasprotujejo dostojanstvu in svoboščinam ljudi.** Zato je tako pomembno razumeti, da, ko so kršene pravice spolnih delavk_cev, to vpliva na celotno trans skupnost. Enako, ko so kršene pravice migrant_ov, in to ne samo zato, ker je ogromno trans spolnih delavk_cev tudi migrant_ov. Celotno miselnost je treba ozavestiti; med nami se poskuša podajati vlogo grešnih kozlov. Vsak napad na pravice spolnih delavk_cev ali pravice migrant_kov je pravzaprav enak napad, saj so naša gibanja medsebojno neločljivo povezana.

Zaključiva s pozitivnostjo; kaj te napaja, kaj krepi tvojo odpornost?

Imam krasno izbrano družino, kar mi je v velik navdih in čast. Uspelo nam je vzpostaviti izjemno medsebojno predanost, veliko majhnih otrok in dojenčkov_ic je okoli mene, to mi je čudovito. Res imam srečo, da sem obkrožen s tako krasnimi ljudmi, da mi je uspelo vzpostaviti fino ravnovesje med svojimi privilegiji in področji, kjer doživljam manko in diskriminacijo. To ravnovesje mi omogoča, da nisem popolnoma potrta, tako, eksistencialno.

Zelo pozitivni občutki zame prihajajo tudi iz islama. Islam je bilo zame prvo mesto, kjer sem resnično izkusil trans veselje. V islamu obstajata dva običajna načina molitve; ženski in moški, zelo je binarno. Leta preden sem se sebi ali drugim razkril kot transmaskulina oseba, sem molil na moški način, vedno sem tako molil. **Bog je prvi, ki sem se mu predstavil kot trans oseba.** Islam je zame torej vedno bil prostor, kjer sem lahko točno to, kar sem, celo veliko prej kot pred mojimi najbližjimi prijatelji_cami, torej je v moji veri in načinu čustvovanja globoko zakoreninjeno, da se bom vedno boril za zatiranje in dostojanstvo. Z vsem, kar sem, verjamem, da brez osvoboditve za vse, ni ponosa za nekatere, kot je govorila Marsha P. Johnson (*op. Več o njej si preberite v okvirčku desno*). Vzgajala me je zelo muslimanska, zelo aktivistična, zelo dekolonialna družina in mislim, da je to tisto, kar me v najvišjem smislu vzpodbuja in krepi.

Pogovarjal se je Linn Julian Koletnik.



Sylvia Rivera in Marsha P. Johnson med vodenjem protesta v New Yorku.

Marsha P. Johnson je bila temnopolta trans ženska in ena glavnih pobudnic stonewallskega upora leta 1969, ki se je razvil iz upora proti policijskemu nasilju. Marsha je bila skupaj s Sylvio Rivera soustanoviteljica Street Transvestite Action Revolutionaries, organizacije, ki je nudila podporo in storitve brezdomnim transspolnim, kvir in LGB+ osebam.



PARK IZBRISANIH IN OBELEŽJE Č

OKTOBRA JE KOLEKTIVNI SPOMIN NA IZBRIS DOBIL SVOJ SIMBOL IN SVOJO PODOBO: OBELEŽJE NAJBOLJ SISTEMATIČNI KRŠITVI ČLOVEKOVIH PRAVIC JE NA POBUDO CIVILNE INICIATIVE IZBRISANIH AKTIVISTOV IN AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJE POSTAVILA MESTNA OBČINA LJUBLJANA. POIMENOVALA JE PARK IZBRISANIH, V NJEM PA POSTAVILA OBELEŽJE IZBRISANIM: DEL ČRKE Č.

Predlog po izbrisanih poimenovati javni prostor je tlel leta. Še posebej v času, ko so se iztekle navidezne pravne rešitve izbrisa in je dolgoletni dnevni politični naboj ugasnil, se je zdelo nujno posvetiti ohranjanju spomina na izbrisane in njihov, naš skupni boj. Kako zelo potrebni so naporji proti pozabi izbrisa, lahko danes le potrdimo. Po tem, ko smo z izbrisanimi zgolj v zadnjem dobrem letu izvedli predavanja in delavnice za preko 1000 mladih, nas je vsakič znova zbolelo ob isti sliki: da za izbris pred tem še niso slišali.

Poziv k ohranjanju spomina, tudi skozi poimenovanje javnega prostora, skozi obeležje, pa tudi z vključitvijo izbrisa v učne načrte je bil vseskozi del zahtev celovite poprave krivic. Poleg povrnitve stalnih prebivališč, primernih odškodnin in drugih ukrepov reparacije, poleg tega, da se mora izbris preiskati in ugotoviti odgovornost zanj, poleg priznanja in opravičila. O izbrisu vedeti in poskrbeti, da bodo vedeli tudi vsi za nami, je prav tako del poprave krivic in je del zadoščenja izbrisanim. Ohranjanje spomina pomeni tudi graditi državljansko hrbtenico družbe in preprečiti, da bi se kaj takega lahko ponovilo.

S Parkom izbrisanih in obeležjem Č smo se želeli tudi pokloniti izbrisanim in njihovem neumornem boju in pogumu. V Socialnem centru Rog, le nekaj metrov stran od obeležja Č, so zgodbe solidarnosti, podpore in upanja izbrisanih dobile dom; in kar 16 let so bile številne akcije organizirane prav tam.

Opravičilo predsednika Pahorja ob lanski 30. obletnici izbrisa in ohranjanje spomina s poimenovanjem Parka izbrisanih in obeležja Č so pomembni elementi poprave krivic. So pa hkrati tudi javni opomini, da izbrisanim krivice še niso popravljene.

Kljub temu, da so izbrisani postali vidni, izbris prepoznan kot nezakonit, neustaven in kot kršitev človekovih pravic, pravici še zdaleč ni bilo zadoščeno. Približno polovici izbrisanim država ni povrnila statusa stalnega prebivalca. In samo polovici izbrisanim so bile izplačane sicer mizerne odškodnine.

Na otvoritvi smo vlado ponovno pozvali, naj k izbrisu pristopi celovito in naj poskrbi za ohranjanje spomina tudi tako, da vsebino izbrisa vključi v učne programe. Predsednico parlamenta, Urško Klakočar Zupančič pa smo pozvali k razmisleku, naj letošnje posebno poslanico izbrisanim v prihodnje nadgradi v redno spominsko sejo pred vsakokratno obletnico izbrisa.

Le nekaj dni pred odprtjem Parka izbrisanih je predsednica republike Nataša Pirc Musar na vlado poslala **predlog spremembe statusnega zakona, ki smo ga s pomočjo urada pripravili v Mirovnem inštitutu, Civilni iniciativi izbrisanih aktivistov in v Amnesty International Slovenije; vsebino zakona pa podpira tudi Društvo izbrisanih prebivalcev Slovenije.** Zakon bo končno omogočil ureditev stalnega prebivališča tistim izbrisanim, ki to še želijo in potrebujejo – sedaj zanje namreč ni nobene pravne poti.

K sprejetju zakona je predsednika vlade dr. Goloba s peticijo pozvalo tudi več kot 2000 posameznikov_c.

Država naj končno naredi, kar je prav! In naj Č nekoč postane simbol solidarnosti in spoštovanja.

Nataša Posel



Utrinek z otvoritve, na fotografiji direktorica AIS Nataša Posel, pravosodna ministrica Dominika Švarc Pipan, nekdanji predsednik Milan Kučan, predsednik Civilne iniciative izbrisanih aktivistov Irfan Beširevič in ostali.

Foto: Linn Julian Kolečnik



MOL se je s poimenovanjem Parka izbrisanih odzvala na skupno pobudo Civilne iniciative izbrisanih aktivistov in AIS, naj s poimenovanjem ulice ali drugega javnega prostora obeleži spomin na to hudo kršitev človekovih pravic. Na javnem povabilu Centra Rog za predloge spominskega obeležja v tem parku je bila izbrana idejna rešitev arhitekta in scenografa Aleksandra Vujovića, internetnega umetnika Vuka Čosića ter oblikovalke in ekoaktivistke Irene Woelle.

INTERVJU Z IZBRISANO SLAVICO ĐURIČIĆ

»BORILA SE BOM ŠE NAPREJ, PA ŠE ZA KAJ DRUGEGA, DOKLER BOM LE IMELA MOČI.«

SLAVICA ĐURIČIĆ JE ZARADI IZBRISA V BOSNI POSTALA BEGUNKA IZ SLOVENIJE. TAKRAT, KO JE TAM DIVJALA KRVAVA VOJNA. 17 LET JE ŽIVELA BREZ DOKUMENTOV, BREZ ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA IN BREZ PRAVIC, KI SO JI BILE ODVZETE, TAKO KOT LETA 1993 NJENI DOKUMENTI.

Prosim, opišite nam svojo zgodbo izbrisa.

Leta 1990 sem šla na porodniško. S hčerko sem odšla v Bosno, da jo mama vidi. **Potem se je začela vojna. Most med Hrvaško in Bosno se je porušil, tako da se nisem pravočasno vrnila [v Slovenijo].** Zamudila sem v službo in sem dobila odpoved. Hčerko sem pustila pri mami in vložila vlogo za [slovensko] državljanstvo. Potem sem se vrnila nazaj po njo. Upala sem, da nama bo uspelo priti, ampak nama ni.

Leta 1993 mi je uspelo priti nazaj, da bi podpisala [papierje] za državljanstvo, ker tega nisem uspela pravočasno narediti leta 1992. Niso mi dovolili [podpisati]. **Takrat sem izvedela, da sem izbrisana.** Rekla sem: »Kaj je to izbrisana?« Odgovorili so mi: **»Uradno ne obstajate več.«** Sem rekla, kako ne obstajam? Rekli so: »Ja, ne obstajate, nimate več dokumentov.«

Potem pa sem ostala v Bosni. **V Graški sva postali begunki, ker nisva imeli nobenih dokumentov.** Nisva imeli tudi nobenih pravic; ne do zdravstva, nič, čisto nič nisva imeli. Enostavno, če si imel denar, si šel k zdravniku, če ga nisi imel, pa nisi. Pa vojna je divjala. S hčerko sva se znašli pri starših. Enkrat smo zboleli za salmonelo in sva šli na urgenco, kjer mene niso hoteli sprejeti. Otrok je bil že dehidriran. Njo so potem nekako sprejeli, ampak tista zdravnica sem vseeno plačala. Rekli so: **»Pojdite v svojo Slovenijo, naj vam jih oni dajo.«** Saj, po eni strani so imeli prav, kaj iščem dol.

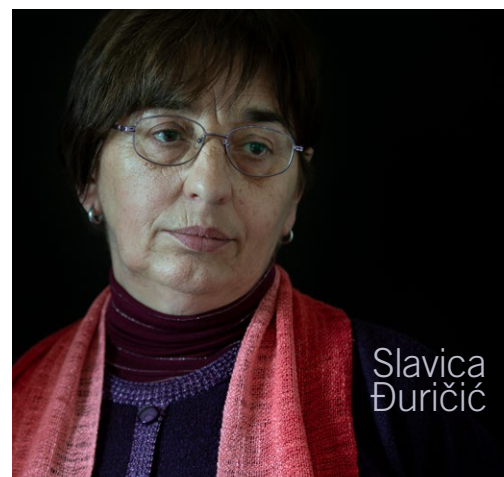
Ko sem leta 1991 ostala brez službe, me je zavod [za zaposlovanje] poslal na socialno. Prinesla sem tiste dokumente, ki so mi jih dali na zavodu, pa mi je tista na socialni rekla: **»Kaj hočete, čefurka, živeti na račun države?«** To mi je rekla in vrgla moje papierje. Jaz sem planila v jok. Tiste socialne [podpore] jaz nisem potem nikoli videla, ker so me izbrisali in mi ni pripadala.

Torej, med tem, ko je bila v Bosni vojna, ste bili v bistvu begunka iz Slovenije v Bosni?

Tako je. Potem pa mislim, da je trajalo kakšnih 17 let, da sem dobila dokumente, državljanstvo.

Je bila tudi hčerka izbrisana?

Ona tudi, ja. Ko je bila rojena, sem rekla, naj ji dajo slovensko državljanstvo. Ker včasih se je to dajalo avtomatsko, če se otrok tukaj rodi. Pa so rekli: »Ne, morate vložiti [prošnjo] posebej.«



Slavica Đuričić je bila eden od obrazov razstave 30 let s(r)amote, ki smo jo prvič postavili ob 30. obletnici izbrisa na Gallusovem nabrežju v Ljubljani. Avtor portretov izbrisanih in njihovih otrok je Borut Krajnc.

»Kaj je to izbrisana?«
Odgovorili so mi:
»Uradno ne obstajate več.«



Kaja Atanasov in Slavica Đuričić na razstavi 31 let s(r)amote v Mariboru. Slavica je aktivistka za pravice izbrisanih in se še danes redno udeležuje srečanj, razstav in predavanj na to temo. Opozarja, da na izbris ne smemo pozabiti, saj se kaj takega nikoli več ne sme ponoviti.

Ste šli v boj za odškodnino?

Ja, sem šla. Šla sem na sodišče, ampak sem izgubila. To se je vleklo vsaj štiri leta, če ne celo več. Ah, če bi vedela, da bo tako psihično hudo, se tega ne bi šla. Po tem sem morala k psihiatru, ki mi je dal antidepresive.

Kaj pa odškodnina, za katero je evropsko sodišče določilo državi, da jo mora izplačati – ste jo dobili?

Ja, tisto prvo sem. Dobila sem 50 EUR na mesec za 17 let, ker sem bila 17 let izbrisana.

Kakšno je vaše življenje danes?

Zaradi ljudi, ki jih imam okoli sebe, je v redu. Moti me edino to, da živim v bivalni enoti. Rada bi imela svoje stanovanje, ampak na to že dolgo čakam.

Kakšno mislite, da bi bilo vaše življenje danes, če se izbris ne bi zgodil?

Delovno dobo bi imela, te nam zdaj ne bodo priznali. Stanovanje bi imela. Verjetno bi dosti bolje živela. Če bi imela včasih [urejeno] zavarovanje in bi hodila na vse [preglede] redno, ne bi bilo zdaj tako, kot je. Čisto sem brez volje in brez energije. Ampak, upam, da bo šlo naprej.

Kako pomembno se vam zdi, da se zdaj še vedno borite za pravice izbrisanih?

Ja, zdi se mi pomembno. Ker vidim, da se država na vse to slabo odziva. Borila se bom še naprej, pa še za kaj drugega, dokler bom imela moči.

Imate za konec še kakšno misel, ki bi jo radi delili?

Ja, da se to nikoli več nikomur ne zgodi in da otroci ne trpijo. Pred kratkim smo imeli razstavo in tam sem zapisala: »To razstavo posvečam izbrisanim otrokom, ker so jih tedanje oblasti nekoč, skupaj s starši, brez razloga in brez usmiljenja potisnile v globoko črno jamo. Tudi otroci nosijo madež izbrisa. Ta zločin ni pozabljen. Mi se spominjamo. Še vedno se spominjamo in še vedno vas gledamo in vidimo.«

Pogovarjala se je Kaja Atanasov.

»To razstavo posvečam izbrisanim otrokom, ker so jih tedanje oblasti nekoč, skupaj s starši, brez razloga in brez usmiljenja potisnile v globoko črno jamo. Tudi otroci nosijo madež izbrisa. Ta zločin ni pozabljen. Mi se spominjamo. Še vedno se spominjamo in še vedno vas gledamo in vidimo.«

Celoten intervju si lahko preberete na www.amnesty.si/intervju-slavica.

ČLOVEKOVE PRAVICE V IRANU LETO PO ZAČETKU VSTAJE ŽENSKE, ŽIVLJENJE, SVOBODA

SEPTEMBRA JE MINILO LETO DNI OD SMRTI MAHSE AMINI – 21-LETNICE, KI JE UMLA ZA POSLEDICAMI MUČENJA V PRIDRŽANJU. OD TAKRAT NAPREJ SO IRANKE ŠE ODLOČNEJŠE V BOJU ZA SVOJO SVOBODO, IRANSKE OBLASTI PA ŠE BOLJ SUROVE IN AGRESIVNE. UPOR PO LETU DNI NE POJENJA.

V Iranu vlada sistemska nekaznovanost – oblasti, ki so zagrešile več sto nezakonitih pobojev protestnikov_ic, za svoja dejanja niso odgovarjale. **Umori, usmrtitve, samovoljne aretacije, mučenje in diskriminatorni zakoni so njihovo orodje za to, da ostanejo na oblasti.** V Amnesty International pozivamo mednarodno skupnost k ukrepanju, grozljive zločine, ki so jih zagrešile iranske oblasti, je treba preiskati na podlagi univerzalne jurisdikcije. Vlade vseh držav se morajo jasno postaviti na stran ljudstva, ki v Iranu zahteva svoje pravice.

NEZAKRITE ŽENSKE PREDSTAVLJENE KOT BOLEZEN IRANSKE DRUŽBE

Iranske oblasti že od začetka protestov s sloganom *Ženske, življenje, svoboda* na različne načine obračunavajo z ženskami, ki se borijo za svoje pravice. Po letu dni je na iranskih ulicah zopet moralna policija. **Ženskam, ki se upirajo obveznem zakrivanju, kršijo številne pravice – onemogočen jim je dostop do zaposlitve, izobraževanja, zdravstva, bančnih storitev in javnega prevoza, poleg tega jim nalagajo ponižujoče kazni:** čiščenje notranjega ministrstva, umivanje trupel, prisilne terapije, ukinitev računov na družbenih omrežij in tako naprej. Za nadzorovanje se je začela uporabljati **tehnologija obrazne prepoznavne** in več kot milijon žensk je bilo na ta način prepoznanih, če so vozile brez naglavne rute – kazen za to je lahko **odvzem avtomobila**. V uradnih izjavah so ženske, ki protestirajo, označene kot **virus in družbena bolezen**; njihova dejanja pa kot pokvarjenost.

MNOŽIČNA SAMOVOLJNA PRIDRŽANJA

Med vstajo in v mesecih, ki so ji sledili, so oblasti samovoljno aretirale več deset tisoč moških, žensk in otrok, vključno s tistimi, ki so protestirali, se borili za pravice manjšin ali pa preprosto zagovarjali človekove pravice. Med aretiranimi je najmanj 90 novinarjev_k in drugih medijskih delavcev_k ter 60 odvetnikov_c, vključno s tistimi, ki zastopajo družine nezakonito ubitih.

NEZAKONITI UBOJI IN USMRTITVE

Varnostne sile so, da bi zatrle proteste širom države, lani nezakonito ubile na stotine protestnikov_c in mimoidočih, med njimi več deset otrok. Več kot polovica nezakonito ubitih je pripadala zatiranim etničnim manjšinam. **Kot orožje politične represije so oblasti pogosto uporabljale smrtno kazen.** Po skrajno nepoštenih navideznih sodnih procesih so samovoljno usmrtile sedem moških. Desetinam ljudi še vedno grozi usmrtitev ali obsodba na smrt v povezavi s protesti.

(T. P.)

Foto: Reuters



Narges Mohammadi, po krivici zaprta iranska zagovornica človekovih pravic, je prejemnica Nobelove nagrade za mir v 2023.

Priznanje je ne bo osvobodilo. Pošilja pa jasno sporočilo iranskim oblastem, da njihovo zatiranje mirne kritike in zagovornic_kov človekovih pravic ne bo ostalo brez odziva.

GLAS LJUDSTVA REŠIMO JAVNO ZDRAVSTVO

KO TO BERETE, IMA GLAS LJUDSTVA ŽE ZBRANIH DOVOLJ PODPISOV ZA VLOŽITEV INTERVENTNEGA ZAKONA, DA SE USTAVI RUŠENJE JAVNEGA ZDRAVSTVA.

Huda zaskrbljenost glede stanja javnega zdravstvenega sistema – med drugim dolge čakalne vrste, okoli 140.000 ljudi brez osebnega zdravnika ter izzivi z razmejevanjem javnega in zasebnega zdravstva – pomeni, da je **dostopno javno zdravstvo za Glas ljudstva eno od prioritetenih področij**.

Spomnimo: Glas ljudstva povezuje več kot 100 organizacij civilne družbe, med njimi je tudi slovenska Amnesty. Organizacije smo se povezale pred zadnjimi parlamentarnimi volitvami, ko smo stranke pozvale k zavezam glede različnih pomembnih tem, vključno na področju človekovih pravic. Stranke, ki so po volitvah sestavile vlado, so se skupno zavezale k uresničitvi 122 zahtev, kar Glas ljudstva redno spremlja. Poleg tega monitoringa zahtev pa izvaja tudi akcije za informiranje, opolnomočenje in mobilizacijo ljudi.

V okviru **kampanje za javno zdravstvo** je Glas ljudstva v zadnjem letu pripravil vrsto posvetov in akcij, sredi tega leta pa še **predlog sprememb zakona o nujnih ukrepih za zagotovitev stabilnosti zdravstvenega sistema** (omenjeni interventni zakon). To je bil odziv na to, da vlada sama ni dovolj urgentno in/ali učinkovito pristopila k reševanju težkih razmer na področju zdravstva.

V času priprave tega prispevka je Glas ljudstva že imel zbranih 5000 overjenih podpisov podpore zakonskemu predlogu, ki so potrebni za to, da se lahko začne zakonodajni postopek. Spremljajte spletno mesto **resimojavnozdravstvo.si** (poskenirajte QR kodo) za informacije o tem, kdaj bo zakonski predlog vložen in kakšni so naslednji koraki. Upamo, da se nam pridružite pri nadaljnjih akcijah, ki bodo morda še potrebne, da ohranimo in izboljšamo javno zdravstvo!

Na tej spletni povezavi najdete tudi celotno besedilo interventnega zakona, ki prinaša spremembe na teh področjih: **dostop do izbranega osebnega zdravnika, omejitve dvojnih praks** (javno, zasebno), **omejitev in jasni kriteriji za podeljevanje koncesij** ter **krajšanje vrst**, vključno z odpravo večletnega čakanja na diagnostiko in posege.

Dostop do zdravja je človekova pravica. Splošna deklaracija človekovih pravic med drugim določa, da ima **vsakdo pravico do življenjske ravni, ki njemu in njegovi družini omogoča zdravje, vključno z zdravstveno oskrbo, ter pravico do varnosti v primeru bolezni**. Države pogodbenice Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, med njimi je tudi Slovenija, pa »priznavajo vsakomur pravico do najvišjega dosegljivega standarda fizičnega in mentalnega zdravja.«

(M. N.)

ZGOVORNE ŠTEVILKE ...

141.000 ljudi brez osebnega zdravnika.
117.000 oseb v nedopustno dolgih čakalnih vrstah.
20.000 otrok brez pediatra.
230.000 žensk brez ginekologa.



Novembra 2023 pred ministrstvom za zdravje, na soočenju, ki se ga kljub vabilu žal ministrica za zdravje ni udeležila. Z ekipo kampanje se je srečala na drug termin.



Simbolna akcija Glasu ljudstva, ko so ljudje z listi, na katerih je bilo njihovo mesto v zdravstveni čakalni vrsti, trkali na vrata parlamenta.



Poskenirajte QR in se seznanite z akcijami za rešitev javnega zdravstva.

TIKTOK: BODI BOLJŠI!

V LE NEKAJ LETIH JE TIKTOK POSTAL ENA NAJBOLJ POPULARNIH SPLETNIH PLATFORM, KI JO PO SVETU UPORABLJA ŽE VEČ KOT MILIJARDA LJUDI, ŠTEVILNI MED NJIMI SO ŠE OTROCI, STARI MED 13 IN 17 LET. V SLOVENIJI NAJ BI IMELA PLATFORMA ŽE OKOLI 650.000 UPORABNIKOV_IC. V AMNESTY SMO RAZISKALI, KAKO TIKTOK VPLIVA NA ČLOVEKOVE PRAVICE MLADIH.

Instagram, TikTok in druga družbena omrežja so vsakodnevni sopotniki otrok in mladih po vsem svetu. Medtem ko se Facebook, X (Twitter) ali Instagram osredotočajo na besedila ali podobe, pa so pri TikToku glavni videi.

V Amnesty smo novembra 2023 objavili dvoje poročil, v katerih smo na podlagi raziskav obravnavali TikTok. Številne ugotovitve potrjujejo že naše dosedanje delo – npr. februarja letos smo objavili rezultate globalne ankete, ki je pokazala, da je več kot polovica sodelujočih 550 otrok in mladih, starih med 13 in 24 let, iz 45 držav, na spletnih platformah že imela slabe izkušnje: razizem, nasilje, ustrahovanje, politično preganjanje, antisemitske kampanje, neželene vsebine spolne narave ...

Nova raziskava je skrbi potrdila. Na primer, vir Zate (angleško: For You feed), to je vstopna stran aplikacije TikTok, na kateri se predvajajo predlagane video vsebine, zlahka vodi v zelo temne kraje, polne depresivnih in škodljivih vsebin. V okviru raziskave smo v Amnesty ustvarili profile, ki so se pretvarjali za 13-letnike iz Kenije in ZDA. **Ugotovili smo, da je TikTok najstniškim profilom, ki so pokazali interes za vsebine s področja duševnega zdravja, že v roku 20 minut ali celo manj prikazoval videe, povezane z depresijo in samopoškodovanjem.**

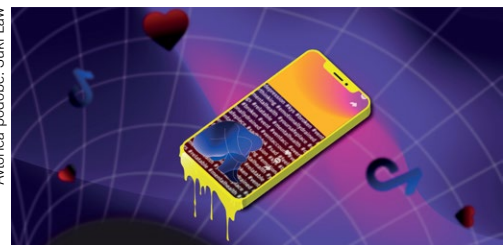
Nekateri videi so prikazovali depresivno razmišljanje ali jokajoče najstnike_ce. V drugih so bile teme samopoškodovanja in samomora, nekateri videi so slednjega odkrito spodbujali. Za otroke in mlade ljudi, ki doživljajo duševne stiske, lahko tak pritok strupenih vsebin še poslabša situacijo. Hud problem je, da se lahko taka vsebina neposredno pojavi na telefonu, na platformi, ki je zasnovana tako, da čim dlje obdrži pozornost vsakogar od milijarde uporabnikov_ic.

Po drugi strani so lahko družbena omrežja zabavna in celo koristna: na njih se lahko povezujemo z drugimi in delimo svoje izkušnje. Zato v Amnesty TikTok pozivamo, naj bo boljši. Kot prvo apeliramo, naj po zgledu zakonodaje na ravni EU, ki mlade do 18 leta ščiti pred ciljnim oglaševanjem, **prepoved takega oglaševanja razširi na ves svet.** Kot drugo je čas, da TikTok vsakomur **omogoči možnost, da so video vsebine**, ki jih vidi (personalized feed), takšne, **kot jih izbere sam_a** (»opt in« in ne »opt out«). Kot tretje pa želimo, da bi TikTok naredil **več za to, da mladi na aplikaciji ne bi preživeli nezdrave količine časa.**

Želimo si, da bi se TikTok bolje odrezal pri spoštovanju naše zasebnosti in da bi svoje uporabnike_ce zaščitil pred škodljivimi vsebinami. Na www.amnesty.si/tiktok-skodljive-vsebine (uporabite lahko QR kodo) preberite več o ugotovitvah Amnesty, vključno s povezavo na dvoje poročil, ki smo jih ob tem objavili.

(M. N.)

Avtorica podobe: Suki Law



Družbena omrežja so zasnovana tako, da povečujejo čas, ki ga uporabniki_ce preživimo na njih. Za to uporabljajo tehnične metode, na primer priporočila algoritmov, da na podlagi vaših interesov in navad pri ogledovanju vsebin oblikujejo, kar vidite. Za nekatere lahko to vodi v špiralo vedno več vsebin, ki so škodljive.



Otroci in mladostniki, če ste v stiski, pokličite na brezplačno številko TOM telefona 116 111 (vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, med 12. in 20. uro). Lahko tudi pišete na tom@zpm.si ali na obrazec na www.e-tom.si/kaj-je-tom. TOM telefon deluje v okviru Zveze prijateljev mladine Slovenije.

INTERVJU Z LORENO ŠTEMBERGER

»NAŠA« NAJ UČITELJICA GLOBALNEGA UČENJA 2023

LORENA JE UČITELJICA SOCIOLOGIJE, ZGODOVINE IN AKTIVNEGA DRŽAVLJANSTVA NA GIMNAZIJI, ELEKTRO IN POMORSKI ŠOLI V PIRANU. DOMA JE IZ MAJHNEGA KRAJA V SLOVENSKI ISTRI – STRUNJANA, KJER JE ODRAŠČALA V DVOJEZIČNEM, MEDIKULTURNEM OKOLJU, KI JO JE ZAZNAMovalo.

Letos smo jo v slovenski Amnesty prijavi na natečaj za Naj učiteljico globalnega učenja, ki ga organizira Društvo Humanitas, in prejela je prvo nagrado.

Kako in kdaj se je začelo vaše sodelovanje z našo Šolo človekovih pravic?

Začetkov se ne spomnim, nekako se mi zdi, da je Šola človekovih pravic z idejami, napotki vedno nekje na dosegu roke in bom tam našla nekaj, kar bom lahko uporabila v razredu kot motivacijo za učno temo ali zamisel za obravnavo neke družboslovne teme. Internet (sola.amnesty.si, op. AIS) in e-pošta (naš šolski novičnik, op. AIS) pa omogočata še večjo povezavo z vso zbirko gradiv, ki jih AI Slovenije gradi za vse, ki želijo v šolski prostor vključevati človekove pravice v najširšem pomenu besede.

Kako bi opisali to sodelovanje? Kje vidite prednosti in kje prostor za izboljšavo?

Sodelovanje s Simono (op. vodja učenja človekovih pravic na AIS) je čudovito. Skrbna in pozorna poslušalka je. Izredno se prilagodi potrebam šole, dijakom in vedno uspešno zaključimo zastavljene dejavnosti. Veseli me, da tudi ob akcijah Maratona (Pišem za pravice, op. AIS) vedno predstavljate mladostnike, saj do njih srednješolci lažje razvijejo empatijo in se bolj vključijo v delo.

Ker vedno razmišljamo, da bi lahko bili boljši, čeprav že sedaj zelo dobro sodelujemo, bi se morda lotili še kakšnih večdnevni taborov za dijake. Kar bi omogočilo dijakom in dijakinjam različnih šol medsebojno druženje in razmislek o tem, kako spreminjati svoje socialno okolje in posledično svet.

Pred kratkim ste prejeli naziv Naj učiteljice globalnega učenja. Kaj vam pomeni ta naziv?

Predvsem mi nagrada veliko pomeni, ker sem bila zanjo predlagana s strani Amnesty International Slovenije. To je društvo, ki ga neizmerno cenim in podpiram. Po razmisleku ugotavljam, da sem zelo vesela nagrade, ker je nekdo prepoznal, da delam dobro in uspešno.

To potrditev sem prejela tudi od številnih dijakov in dijakinj. In če navedem en odziv: **»Danes sem prebrala, da ste dobili nagrado za najboljšo učiteljico globalnega učenja in sem vam želela čestitati. Spomnim se ur na gimnaziji, ko smo se pogovarjali o človekovih pravicah in pisali apele, in zdi se mi, da z distanco še bolj razumem, zakaj so bile tako pomembne. Skratka, novica me je razveselila in vam iskreno čestitam!«** Take besede me nagovorijo in potrdijo, da sem na pravi poti.

»Zaključka koledarskega leta in decembra si v šoli ne znam več predstavljati brez maratona pisanja apelo. Pišem za pravice.«

Učitelji_ce, še je čas, da se tudi vaš razred ali šola pridruži naši globalni akciji **Pišem za pravice**. V njej ustvarjamo **solidarnostna pisma** in pišemo apele za ljudi, ki so jim širom sveta kršene človekove pravice. V **Šoli človekovih pravic** smo za vas pripravili gradiva, predloge aktivnosti in video vsebine.



Poskenirajte QR kodo in se nam pridružite.



Lorena Štemberger s priznanjem Društva Humanitas, ki je že tretje leto zapored organiziralo natečaj za najboljšega učitelja globalnega učenja.

Kaj vam pomenijo človekove pravice? Kako se za njih zavzimate?

Človek mora najprej sprejeti samega sebe, zato se po mojem mnenju poučevanje o človekovih pravicah začne s temami o samopodobi. Le posameznik, ki bo poznal sebe, se zavedal svojega mesta v domači intimni skupnosti in družbenem svetu, bo lahko razmišljal o drugih in jim pomagal po svojih močeh.

Človekove pravic vseh nas so vsakodnevno ogrožene, zato moramo nenehno kritično spremljati naše naravno in družbeno okolje in se odzvati po naših močeh. Tudi tako, da dijakom v šoli dam priložnost, da soočijo svoja razumevanja aktualnih družbenih problemov.

Kako pa mladi dojemajo človekove pravice?

Srednješolci se zavzemajo za človekove pravice, če so zelo nazorno prikazane – osebne zgodbe, video posnetki. Zanimajo jih kršitve človekovih pravic njihovih vrstnikov in zelo jih »pritegnejo« kršitve pravic staroselcev.

Ali sodelujete v maratonu pisanja apelov Pišem za pravice? Če ja, kako se vam zdi? Kakšen je odziv mladih?

Tu najraje sodelujejo s pismi podpore. Raje rišejo, pišejo posameznikom, ki so jim kršene pravice, kakor predstavnikom oblasti. Velik je odziv tudi v izdelavi raznih origamijev. Vsako leto se najdejo posamezniki, ki organizirajo še dodatno akcijo (npr. pri tabornikih), ali tudi doma napišejo apele. Mladi na GEPŠ-u so zelo odzivni.

Kaj je vaš življenjski moto in kaj vsakodnevno sporočate dijakom_injam?

Ne stori drugim tega, kar ne želiš, da drugi storijo tebi.

V šoli je potrebna spoštljiva komunikacija. Dijake skušam nenehno opozarjati, da so med seboj spoštljivi.

Pogovarjala se je Taja Premk.

»Le posameznik, ki bo poznal sebe, se zavedal svojega mesta v domači intimni skupnosti in družbenem svetu, bo lahko razmišljal o drugih in jim pomagal po svojih močeh.«

UČITE SE Z AMNESTY

ZNANJE JE VREDNOTA. A NE LE ZNANJE MATEMATIKE, ZGODOVINE, GEOGRAFIJE ALI TUJEGA JEZIKA. ZA NAŠ OSEBNI RAZVOJ, BOLJŠE RAZUMEVANJE, MEDSEBOJNO POVEZOVANJE IN BOLJŠO DRUŽBO JE NUJNO TUDI ZNANJE O ČLOVEKOVIH PRAVICAH.

Boj proti nasilju nad ženskami in v podporo aktivnega državljanstva

V okviru naše Šole človekovih pravic (sola.amnesty.si), ki se usmerja na osnovne in srednje šole, med drugim v tem šolskem letu pozornost posvečamo dvema področjema: gradivom za predmet **aktivno državljanstvo** ter **izobraževanju za odpravo nasilja nad ženskami in dekleti**.

Najprej na kratko o slednjem: v okviru evropskega projekta »Stoj mi ob strani« mlade izobražujemo in jih opolnomočimo za ukrepanje proti škodljivim spolnim stereotipom, ki prispevajo ali vodijo k nasilju nad ženskami. Tega se lotevamo s kombiniranim učenjem, v katerem bo za pedagoški kader v začetku prihodnjega leta na voljo **priročnik**, na spletnem mestu Akademije Amnesty najdete dva **spletna tečaja** (www.akademija-amnesty.si/izobrazevanja), skupine mladih že načrtujejo svoje spomladanske **akcije**, skupaj s partnerji iz treh drugih držav pa smo pripravili tudi **spletno platformo**, ki deluje po načelih **igrifikacije**. Mladi v Sloveniji, ki so jo že uporabili, so pohvalili nabor zanimivih interaktivnih aktivnosti.

Za predmet aktivno državljanstvo – čeprav pridejo vsebine prav tudi drugod – pa smo s tem šolskim letom začeli ustvarjati **izobraževalne pakete Brez filtra**. Sestavljeni so iz kratkega videa in besedilnega pedagoškega gradiva, v katerem so osnovne informacije ter predlogi za izvedbo praktičnih aktivnosti v razredu in za samostojno delo. Objavili smo že dva izobraževalna paketa (izbrisani in begunci), v pripravi so še drugi. **Najdete ju/jih tu: sola.amnesty.si/ucite-se-z-amnesty.**

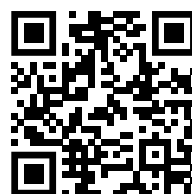
(M. N.)



Preizkusite platformo tudi vi! Obiščite standbymeplatform.eu/ register ali poskenirajte QR kodo, se registrirajte in uporabite aktivacijsko kodo SBM. Vsebine so brezplačne in v slovenščini.

AKADEMIJA AMNESTY

Če so gradiva Šole človekovih pravic (besedilo levo) usmerjena v raven OŠ in SŠ, pa je Akademija Amnesty namenjena samostojnemu učenju in odraslim. Trenutno na Univerzi v Ljubljani že tretje leto izvajamo obštudijsko dejavnost, na spletnem mestu Akademije Amnesty pa najdete izobraževalna gradiva, vključno z **brezplačnimi spletnimi tečaji**. Na novo smo pripravili tudi spletno učno zgodbo, kjer se lahko naučite svojih pravic na protestih (www.akademija-amnesty.si/vodnik-na-protestih).



Stop gender-based violence by addressing masculinities and changing Behaviour of Young people through huMan rights Education
Grant Agreement: 101049386 —
StandByMe 2.0 — CERV-2021-DAPHNE

Iceland
Liechtenstein
Norway
Active citizens fund
Izobraževalni paketi Brez filtra so del izobraževalnega projekta »Učite se z Amnesty: z več znanja človekovih pravic gradimo boljši svet«, ki je podprt s sredstvi Programa ACF v Sloveniji 2014–2021.

PRAVICA DO VARNEGA SPLAVA KO JE ZAGOTAVLJANJE ZDRAVSTVENE OSKRBE NEVARNO

LJUDJE, KI ZAGOVARJAJO PRAVICO DO SPLAVA, IN TISTI, KI OMOGOČAJO STORITEV SPLAVA, SO POGOSTO STIGMATIZIRANI, USTRAHOVANI, JIH NAPADAJO, ARETIRAJO ALI CELO KAZNUJEJO Z ZAPOROM. NJIHOVO DELO JE VSE TEŽJE, NJHOVA ŽIVLJENJA PA V VSE VEČJI NEVARNOSTI, IZHAJA IZ NAJNOVEJŠEGA POROČILA AMNESTY INTERNATIONAL.

Zdravstveni delavci_ke, aktivisti_ke in zagovorniki_ce pravice do splava v vedno večji meri živijo v sovražnem okolju, v nenehnem strahu pred napadi in preganjanjem. To se dogaja tudi v državah, kjer je splav v zakonodaji delno dovoljen. Za osebe, ki lahko zanosijo, to predstavlja onemogočeno zdravstveno oskrbo in kršitev pravice do svobodnega odločanja o svojem telesu. To ustvarja okolje strahu in stigme. Zlasti so v nevarnosti osebe, ki so najbolj marginalizirane in si ne morejo privoščiti, na primer, potovanja v tujino, da bi tam opravile splav.

Pravica do splava ni mnenje, temveč del zdravstvene oskrbe, ki je del mednarodnih standardov in pravnih norm. To pravico podpirajo tudi ostale človekove pravice, ženskam pa omogoča dostojanstvo in integriteto za samostojno odločanje o lastnem telesu.

Negativne kampanje, lažne informacije in politična gibanja, ki pod vprašaj postavljajo avtonomnost ženskih teles, so na pohodu po vsem svetu. Tudi v Sloveniji smo bili priča dogodkom, kot je npr. »pohod za življenje«, kjer so udeleženci_ke v imenu pravic otrok pozivali_e k prepovedi splava pri nas; ženske, ki so splav naredile, pa označili za morilke otrok. **Pomembno je vedeti, da kriminalizacija splava predstavlja največji dejavnik, ki prispeva k približno 35 milijonom nevarnih splavov, ki se zgodijo po svetu vsako leto.**

Sovražna okolja ustvarjajo veliko stisko tudi zdravstvenim delavcem_kam, ki so nenehno ujeti v konfliktu med etično in poklicno dolžnostjo. Kako zagotoviti najboljšo razpoložljivo oskrbo v državah, kjer škodljivi zakoni splav prepovedujejo? Zaradi svojega dela se pogosto srečujejo z diskriminacijo in nasiljem.

OBTOŽENA ZARADI POMOČI PRI SPLAVU

Justyni Wyrzyńska je lastna izkušnja s splavom, ki ga je opravila brez podpore in brez dostopa do zanesljivih informacij, dala moč in motivacijo, da je ustanovila aktivistično skupino

Foto: christophmeireis.com



Aktivistična akcija za Justyno, ki je potekala v Berlinu.

Abortion Dream Team. Ta se na Poljskem, kjer je splav skoraj v celoti prepovedan, bori proti stigmati splava in ponuja nasvete o dostopu do varnega splava v tej državi.

Februarja 2020 je z Justyno vzpostavila stik ženska, ki je bila v nasilnem razmerju, noseča in obupana. Rekla ji je, da bi raje umrla, kot da bi nadaljevala nosečnost. Justyna, ki je tudi sama preživela nasilno razmerje, je vedela, da ji mora pomagati. Po pošti ji je poslala tablete za splav, vendar pa je partner te ženske paket prestregel in poklical policijo, ki je tablete zasegla.

Novembra 2021 je poljski državni tožilec vložil obtožnico proti Justyni zaradi »pomoči pri splavu«. Marca 2023 je bila spoznana za krivo in obsojena na osem mesecev družbeno koristnega dela.

Njena obsodba je nevaren precedens. Njeno delo predstavlja moč in upanje ljudem, ki so se sami znašli v težkih situacijah in potrebujejo varen dostop do splava.

(T. P.)

Justyna je del letošnje akcije Pišem za pravice.

Podpis za razveljavitev njene obsodbe lahko oddate v okviru rubrike Pisma rešujejo življenja.

VOJNA PROTI ŽENSKAM V AFGANISTANU ZLOČIN PROTI ČLOVEŠTVU ZARADI PREGANJANJA NA PODLAGI SPOLA

AMNESTY INTERNATIONAL JE SKUPAJ Z MEDNARODNO KOMISIJO PRAVNIKOV SPOROČILA, DA JE TREBA TALIBANSKE STROGE OMEJITVE IN NEZAKONITO ZATIRANJE PRAVIC ŽENSK IN DEKLET RAZISKATI KOT MOŽNA KAZNIVA DEJANJA PO MEDNARODNEM PRAVU, VKLJUČNO Z ZLOČINOM PROTI ČLOVEŠTVU – PREGANJANJA NA PODLAGI SPOLA.

Življenje žensk v Afganistanu je izredno težko, njihova življenja omejujejo strogi zakoni in pravila, ki jim odrekajo osnovne človekove pravice. Vse odkar so oblast avgusta 2021 prevzeli talibani, so ženske izključene iz političnega delovanja in večine delovnih mest v javnem sektorju.

Po končani osnovni šoli ne smejo nadaljevati izobraževanja, kar jim onemogoča študij na univerzi in dodatno omejuje poklicne možnosti. Skratka, talibanska politika deluje tako, da široko in sistematično zatira ženske na vseh področjih.

Pridržanja v zaporih, prisilna izginotja, mučenje in trpinčenje – to so zločini, ki bi lahko bili zločin proti človeštvu, in sicer preganjanje na podlagi spola.

Amnesty International in Mednarodna komisija pravnikov menita, da bi morali tožilci Mednarodnega kazenskega sodišča vključiti zločin proti človeštvu zaradi preganjanja na podlagi spola v svojo potekajočo preiskavo razmer v Afganistanu.

Organizaciji pozivata tudi druge države, naj uporabijo univerzalno jurisdikcijo ali druga zakonita sredstva za privedbo talibanov, osumljenih odgovornosti za zločine po mednarodnem pravu, pred sodišče.

»Od prevzema oblasti so talibani uvedli drakonske omejitve pravic žensk in deklet v Afganistanu. Naj ne bo dvoma: to je vojna proti ženskam – prepoved javnega življenja, onemogočen dostop do izobraževanja, prepoved dela, prepovedano prosto gibanje, zaprte, izginule in mučene zaradi govora proti tej politiki in upiranja represiji. To so mednarodni zločini. So organizirani, razširjeni, sistematični,« je stanje v Afganistanu povzela Agnès Callamard, generalna sekretarka Amnesty International.

Foto: Kiana Hayeri / Amnesty International



Portret afganistanske ženske.

- Ženske ne dobijo nikakršne institucionalne pomoči v primeru nasilja na podlagi spola.
- Ženske ne smejo delati v nevladnih organizacijah.
- Ženske morajo potovati z moškim spremljevalcem oziroma mahramom.
- Ženske morajo ostati doma, dom zapuščajo le, če je nujno.
- V javnosti morajo zakriti svoje telo in obraz.
- Ženske ne smejo protestirati. Tiste, ki so si upale vzdigniti glas na ulici, so se soočile z mučenjem in nezakonitimi aretacijami.

Afganistanske ženske in dekleta so žrtve zločina proti človeštvu. To zahteva veliko močnejši mednarodni odziv, kot je bil viden doslej. Sprejemljiv je le en rezultat: ta sistem zatiranja in preganjanja na podlagi spola je treba odpraviti.

(T. P.)

DOBRE NOVICE S SVETA ČLOVEKOVIH PRAVIC

VESELI SMO NAŠIH ZMAG, DOBRIH ZGODB IN SPREMENB ZAKONODAJE, KI PREDSTAVLJAJO TRDNE TEMELJE ZA ODRAVO NEENAKOSTI. VESELITE SE Z NAMI IN NE POZABITE, DA SREČNE KONCE PIŠEMO SKUPAJ. Z VAŠO POMOČJO, PODPISI IN ZAUPANJEM.

CECILLIA IN JOANAH, ZANJU STE LANI PODPISALI PETICIJO, STA OPROŠČENI

Cecillia Chimbiri in Joanah Mamombe, ki sta bili v Zimbabveju obtoženi širjenja laži in oviranja sodnega postopka, je višje sodišče julija 2023 spoznalo za nedolžni in ju oprostilo. Skupaj z Netsai Marovo, ki je bila v času sojenja zunaj države in ji zato sodišče ni sodilo, so bile 13. maja 2020 po protestu aretirane in ugrabljene. Cecillia, Joanah in Netsai so zaradi uveljavljanja svoje pravice do svobode izražanja in mirnega zbiranja prestale travmatične dogodke. Postale so tarče nenehnih nadlegovanj in nepravičnih obtožb.

Za njih smo se borili v globalni akciji Pišem za pravice 2022. Hvala vsem, ki ste za njih podpisali peticijo.



Cecillia Chimbiri in Joanah Mamombe s pismi globalne akcije Pišem za pravice.

Foto: Amnesty International Zimbabve

S ŠVICO IN NIZOZEMSKO ŽE 17 EVROPSKIH DRŽAV Z MODELOM SOGLASJA

Švicarski nacionalni svet je 1. junija 2023 sprejel odločitev, s katero so spremenili zakonodajo glede spolne nedotakljivosti v skladu z modelom soglasja. To pomeni, da se po novem v Švici spolni odnos brez privolitve druge osebe šteje za posilstvo. Sprememba pomeni konec zastarele definicije posilstva, po kateri je bilo posilstvo le, če je bila uporabljena fizična sila, grožnja ali prisila, in je kot žrtve obravnavala samo ženske. Mesec kasneje so ta pomemben korak naredili tudi v nizozemskem parlamentu.



Amnesty International Švice ob predaji 40.000 podpisov pod peticijo, ki zahteva spremembo zakonodaje po modelu soglasja. Bern, Švica, november 2022.

Foto: Amnesty International Švice

ODVETNIK ZA ČLOVEKOVE PRAVICE MOHAMED BAKER NA SVOBODI

Julija 2023 smo iz Egipta prejeli dobro novico. Na prostost je bil izpuščen odvetnik za človekove pravice Mohamed Baker.

Mohamed je bil aretiran septembra 2019 med obiskom pri tožilcu, kamor je prišel, da bi zagovarjal svojega prijatelja. Nikoli ga niso pripeljali pred sodišče. Namesto tega so ga na podlagi lažnih obtožb zaprli, ker se niso strinjali z njegovim delom na področju človekovih pravic. Baker namreč vodi Center za pravice in svoboščine Adalah, ki pomaga po krivici zaprtim ljudem.

Mohamed je bil eden izmed posameznikov_ic naše globalne akcije Pišem za pravice. Hvala vsem, ki ste zanj oddali svoj podpis. Še en dokaz, da imajo naše besede moč.



Odvetnik za človekove pravice Mohamed Baker iz Egipta.

Foto: Hossam Sarhan

Korak od modela prisile v model soglasja je v Evropi naredilo že 17 držav, poleg omenjenih Švice in Nizozemske ter Slovenije, kjer je tudi slovenska Amnesty prispevala k tej pomembni spremembi, so to še: Belgija, Hrvaška, Ciper, Danska, Finska, Nemčija, Grčija, Islandija, Irska, Luksemburg, Malta, Španija, Švedska in Združeno kraljestvo.

EVROPSKA UNIJA JE PRISTOPILA K ISTANBULSKI KONVENCIJI

Evropski svet, najvišje politično telo EU, je 1. junija 2023 pristopil h Konvenciji o preprečevanju in boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini (Istanbulska konvencija). Gre za pomemben korak v boju proti nasilju na podlagi spola, saj se je s tem EU kot celota zavezala mednarodnim standardom na tem področju.

Istanbulska konvencija, ki je bila sprejeta leta 2014, je pravni okvir za zaščito žensk pred vsemi oblikami nasilja. Zajema široko paleto ukrepov, od zbiranja podatkov in ozaveščanja do pravnih ukrepov za kriminalizacijo različnih oblik nasilja nad ženskami.

(T. P.)

AKTIVIZEM IN ČLOVEKOVE PRAVICE KAJ LAHKO NAREдите?

TOKRAT SMO ZA VAS PRIPRAVILI NABOR AKTIVNOSTI, KI JIH LAHKO NAREDI VSAK OD VAS IN TAKO POMAGA NAŠI BORBI ZA BOLJŠI IN PRAVIČNEJŠI SVET.

PRIJAVITE SE NA AKTIVISTIČNE NOVICE IN SPREMLJAJTE NAŠE AKTUALNE AKCIJE

V Aktivističnih e-novicah vas vsaj enkrat mesečno vabimo k aktualnim akcijam – veliko je načinov, kako se lahko aktivirate za človekove pravice, in mi vam redno postrežemo z njimi. Poskenirajte QR kodo ali obiščite stran **Akademija Amnesty**.



PODPISITE NAŠE AKTUALNE PETICIJE

Ne le, da sami podpišete, res je zelo pomembno, da k podpisu peticij povabite tudi druge, recimo na svojem družbenem profilu. Poskenirajte QR kodo ali obiščite spletno stran Amnesty Slovenije.



Pot ob žici 2023.



Pišem za pravice v Braziliji.

ORGANIZIRAJTE RAZSTAVO O IZBRISU

Če imate dostop do kakšnega javnega prostora ali poznate koga, ki tak dostop ima, vas prosimo za brezplačno gostovanje in/ali dogovor za gostovanje naše razstave o izbrisanih. Za več informacij nam pišite na amnesty@amnesty.si.



Razstava 31 let s(r)amote v galeriji artKIT v Mariboru.

OSVEŠČAJTE O NASILJU NAD ŽENSKAMI

Ob dnevu žensk, 8. marca, lahko v svoji lokalni skupnosti organizirate razstavo 10 korakov pomoči žrtvam nasilja nad ženskami. Za več informacij nam pišite na amnesty@amnesty.si.



Ena izmed tabel akcije 10 korakov od nasilja nad ženskami na Poti ob žici 2021.

Bodite naš glas, delite naše vsebine in nas spremljajte na družbenih omrežjih.

PIŠEM ZA PRAVICE 2023

PODPISIŠTE, PROSIMO, PETICIJE ZA LJUDI, ZA KATERE SE BORIMO NA PIŠEM ZA PRAVICE 2023. ZA PODPIS »NA PAPIRJU« LAHKO UPORABITE SPODAJ PRIPRAVLJENE APELE; LAHKO PA VSE PETICIJE PODPIŠETE TUDI NA SPLETU.

Na www.amnesty.si/pisem-za-pravice-2023 lahko podpišete vseh deset peticij naenkrat!

Spoštovani generalni državni tožilec Poljske.

Pozivam vas, da sprejmete vse potrebne ukrepe za to, da se nepravilna obsodba Justyne Wydryzińskiej razveljavi. Prav tako ne vložite kakršnekoli druge obtožbe zoper njo v povezavi z njenim legitimnim bojem za človekove pravice.

PODPIS

DATUM

Spoštovani kralj Esvatinija.

Pozivam vas, da sprožite takojšnjo, temeljito, transparentno in nepristransko preiskavo umora Thulanija Maseka in zagotovite, da bodo osumljeni odgovornosti privedeni pred sodišče, kjer jim bodo sodili na poštenem sojenju. Thulanijevi družini morate zagotoviti dostop do pravnega varstva in učinkovitih pravnih sredstev.

PODPIS

DATUM

Spoštovana guvernerka Alabame.

Pozivam vas, da uporabite svojo moč za pomilostitev Rockya Myersa in spremembo njegove kazni. Sojenje temnopoltemu Myersu, ki ima tudi motnjo v duševnem razvoju, je bilo pomanjkljivo, z nedoslednimi pričanji in obtožbami policijskega pritiska. Pretežno bela porota je predlagala kazen dosmrtnega zapora, vendar ga je sodnik obsodil na smrt.

PODPIS

DATUM

Spoštovani predsednik Tunizije.

Pozivam vas, da nemudoma opustite vse obtožbe in druge omejitve proti politični aktivistki Chaimi Issa, ki ji je neupravičeno prepovedano potovati in se pojavljati v javnih prostorih. Preiskujejo jo zaradi domnevne zarote po srečanju s tujimi diplomati skupaj z drugimi tunizijskimi opozicijskimi osebnostmi. Vojaško sodišče, ki ne deluje neodvisno, Chaimo preiskuje tudi zaradi kritiziranja oblasti v radijski oddaji. Grozi ji do 10 let zapora zgolj zaradi miroljubnega izražanja.

PODPIS

DATUM

Spoštovana generalna tožilka v Braziliji.

Pozivam vas, da nemudoma sprejmete vse potrebne ukrepe za zagotovitev neodvisne, nepristranske in temeljite preiskave umora zagovornika človekovih pravic Pedra Henriqueja Santosa Cruza 27. decembra 2018 v Tucanu, Bahii. Odgovorne za zločin je treba privedi pred sodišče, kjer morajo odgovarjati na poštenih sojenjih. Prav tako ukrepajte in ustavite nadlegovanje njegove mame, ki zahteva pravico za sina.

PODPIS

DATUM

Spoštovani predsednik avstralske vlade.

Za zaščito otokov in človekovih pravic ljudstev v Torresovi ožini pozivam vašo vlado, naj sprejme ustrezne in s človekovimi pravicami skladne podnebne ukrepe, ki bodo pripomogli k zmanjšanju emisij ogljika v skladu s svetovno zavezo o omejitvi globalnega segrevanja na 1,5 °C in v skladu z najboljšimi razpoložljivimi znanstvenimi raziskavami.

PODPIS

DATUM

Spoštovani generalni tožilec Kirgizistana.

Pozivam vas, da nemudoma in brezpogojno iz hišnega pripora izpustite zagovornico človekovih pravic Rito Karasartovo in opustite vse obtožbe zoper njo. Pregarjanja je zaradi uveljavljanja svoje pravice do svobode izražanja in svobode zbiranja. Oblasti ji morajo omogočiti uresničevanje njenih zakonitih dejavnosti na področju človekovih pravic brez strahu pred povračilnimi ukrepi.

PODPIS

DATUM

Spoštovani južnoafriški minister za policijo.

Zahtevam temeljito, nepristransko, neodvisno, transparentno in učinkovito preiskavo umorov in nadlegovanja članov gibanja Abahlali base Mjondolo (AbM), vključno s Thapelom Mohapijem. Zagotoviti morate, da bodo domnevni storilci privedeni pred sodišče ter si prizadevati za končanje napadov na člane AbM in njihove družine.

PODPIS

DATUM

Spoštovani lastnik podjetja Meta, g. Zuckerberg.

Pozivam vas, da z učinkovitimi in smiselnimi pravnimi sredstvi prevzamete odgovornost za prispevek vašega podjetja h grozotam, storjenim nad ljudstvom Rohinge v Mjanmaru. Metini algoritmi so okrepiли hujskanje proti Rohingam in spodbudili nasilje mjanmarske vojske.

PODPIS

DATUM

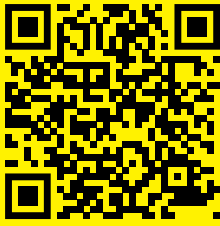
Spoštovani predsednik Združenih arabskih emirатов.

Pozivam vas, da nemudoma in brezpogojno izpustite Ahmeda Mansoorja ter razveljavite njegovo kazen in obsodbo, saj je bil zaprt izključno zaradi svojega miroljubnega aktivizma za človekove pravice. Do njegove izpustitve mora biti pridržan v pogojih, ki so v skladu z mednarodnimi standardi, in ne sme biti podvržen mučenju ali drugim oblikam slabega ravnanja. Omogočiti mu je treba takojšen in reden dostop do družine in zdravstveno oskrbo, ki jo morda potrebuje.

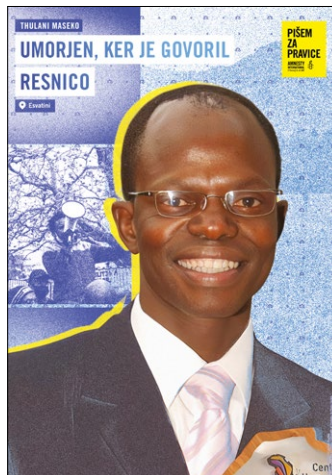
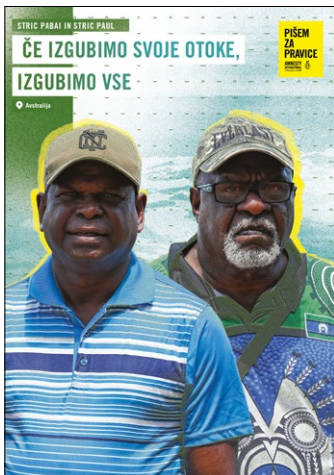
PODPIS

DATUM

Podpisane apele nam vrnite do konca decembra 2023 na naslov: Amnesty International Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana.



PODPIŠITE VSE PETICIJE NAENKRAT!



**PIŠEM
ZA
PRAVICE**



**AMNESTY
INTERNATIONAL**
V Sloveniji že od 1988

ZBOR ČLANOV_IC AI SLOVENIJE 2024

POTEKAL BO V SREDO, 17. APRILA 2024.

OKVIRNI DNEVNI RED

16.30–16.45 prihod/prijava in registracija

16.45–17.10 otvoritev zbora članov_ic

17.10–19.45 finančno in vsebinsko poročilo za 2023,
volitve organov, finančni in vsebinski načrt
za 2024 in 2025

19.45–20.00 zaključek zbora članov_ic

Za več informacij o volitvah (za katero mesto v organih društva se lahko potegujete in do kdaj se prijavite) ter gradiva obiščite www.amnesty.si/zbor-clanov-2024.

PRIJAVA NA ZBOR ČLANOV

Do **12. aprila 2024** nam pišite na amnesty@amnesty.si (Zadeva: Prijavnica na zbor članov 2024; v telo e-sporočila dopišite svoj ime in priimek ter naslov). Če nimate e-pošte, nas pokličite na **01 426 93 77** in se prijavite po telefonu.



**VABLJENI, DA SE
NAM PRIDRUŽITE!**

**PODPRITE ČLOVEKOVE PRAVICE,
NAMENITE AMNESTY 1 % DOHODNINE.**



**AMNESTY
INTERNATIONAL**

